brunnberg&forshed

ARKITEKTKONTOR AB

BRUNNBERG & FORSHED ARKITEKTKONTOR AB

1950–2010

I VÅRA LJUSA OCH ÖPPNA LOKALER NÄRA FRIDHEMSPLAN I STOCKHOLM ARBETAR FÖR NÄRVARANDE 70 PERSONER.

FOTO: Martin Beskow

1950- och 60-talet

Brunnberg & Forshed har sina anor i början av 1950-talet i Curmans Arkitektkontor som under 50- och 60-talet var ett av landets mest anlitade kontor inom bostadsplanering. Kontoret ritade bostäder i bland annat Gävle, Örebro, Stockholm och Västerås. Curmans ansvarade också för stora och komplicerade översiktsplaner i Oxelösund, Luleå, Väsby och Upplands Bro.

1970- och 80-talet

Efter flera decennier där stora bostadsprojekt hade dominerat kom 1970-talet med småhusområden. Brunnberg & Forshed ritade då bland annat Grimsta By i Väsby, ett projekt som sågs som en protest mot den tidigare förhärskande storskaligheten och enformigheten. Småskalighet och variation kom att bli ett ledord för kontoret.

1978 bildades Brunnberggruppen Arkitektkontor AB och tio år senare skedde ombildning och namnbyte till dagens Brunnberg & Forshed.

80-talet var decenniet då kontoret växte, från drygt 20 personer till över 90. Det var också en tid för utveckling och breddning för Brunnberg & Forshed som fick många uppdrag inom kontors- och industrisektorn. Både Marabous och Astras huvudkontor är exempel på uppdrag från den tiden.

Sedan början av 80-talet har Brunnberg & Forshed deltagit i en rad bomässor från BO 85 i Upplands Väsby.

1990- och 2000-talet

90-talet överskuggades av den dramatiska nedgången i konjunktur och byggande. Kontorets breda kompetens och några stora bostadsprojekt höll verksamheten uppe under lång tid, men en bit in på 90-talet var Brunnberg & Forshed tvungna att dra ner på verksamheten.

När krisen såg som djupast ut bjöds kontoret in att delta i en arkitekttävling till S:t Eriksområdet i Stockholm. Uppdragsgivare var HSB som efter mycket kritik om tidigare slarvbygge nu ville satsa på gedigna bostäder och hög kvalitet.

2010-talet

I dag arbetar 70 personer på kontoret. Bland aktuella projekt 2010 finns bland andra nytt kommunhus i Knivsta, ny bussdepå åt SL i Hammarby Sjöstad, bostäder i norra Djurgårdsstaden, omvandling av kontorshus i Kista, studentbostäder och institution i Albano, Stockholm samt flera i Stockholm centralt belägna bostads- och kontorsprojekt. 2007 gick ”Solna Stadsmiljöpris” till Brunnberg & Forshed för arbetet med Filmstaden, en ny stadsdel i centrala Solna. 2008 blev Brunnberg & Forshed vinnare av Träpriset. Utställningen Rum och ansvar om stadsbyggnadskonst tas fram med syfte att inleda i Stockholm och fortsätta visas runt landet.

Brunnberg & Forshed är sedan 2008 engagerade i ett projekt som handlar om att bygga en skola för hållbar stadsplanering, arkitektur och industridesign i Kisumu, Kenya. 2010 arrangerade vi en workshop i stadsbyggnad i Kisumu, Kenya. Urban Academy är ett samarbete mellan Chalmers, Brunnberg & Forshed, Exportrådet i Nairobi och FN.

Filosofi och vision

Brunnberg & Forshed vilar på en solid grund av humanistiskt byggande. Stor vikt läggs vid att hålla diskussionen om den goda bostaden och det goda byggandet vid liv. Det finns ett stort värde i att föra vidare den kunskap och erfarenhet som samlats under åren. Genom att två generationer finns i företagets ledning så säkras kunskapsöverföringen. Det är en modell som Brunnberg & Forshed tillämpat i flera decennier.

Grunden som kontorets verksamhet vilar på är tradition, erfarenhet och kunskap. Växtkraften och kreativiteten genereras inifrån, från enskilda medarbetare och kollektivet.

OMSLAGSBILD: BECKOMBERGA, NCC

FOTO: Tove Falk Olsson

Producerad i samarbete med Publicera Information AB.
Tryckeri: Åtta.45 Tryckeri AB

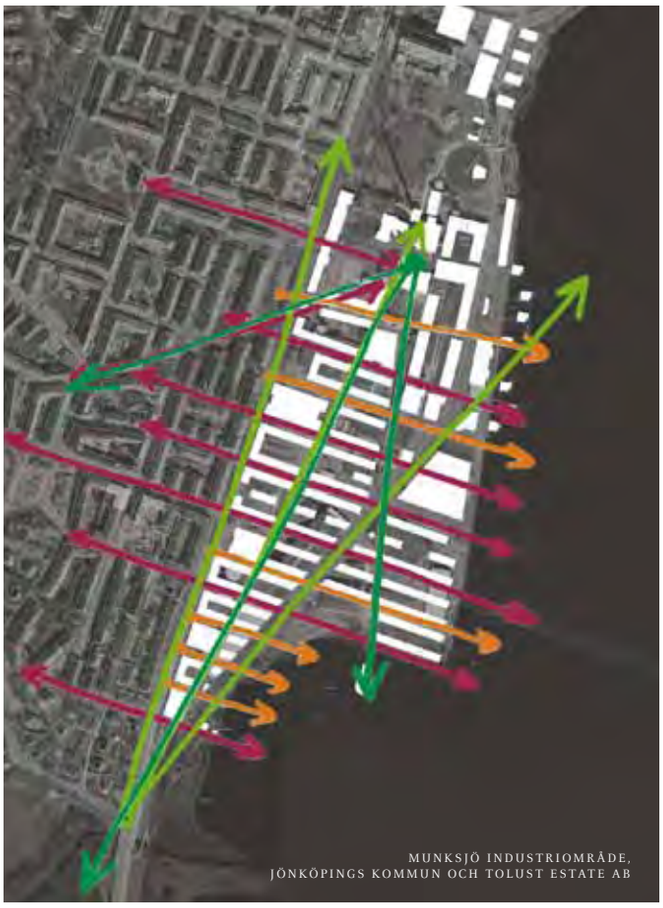

MUNKSJÖ INDUSTRIOMRÅDE,
JÖNKÖPINGS KOMMUN OCH TOLUST ESTATE AB

MUNKSJÖ INDUSTRIOMRÅDE,
JÖNKÖPINGS KOMMUN OCH TOLUST ESTATE AB

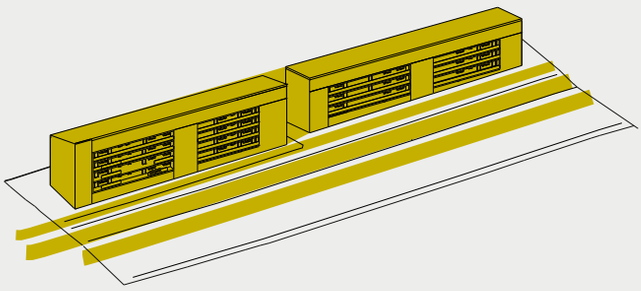

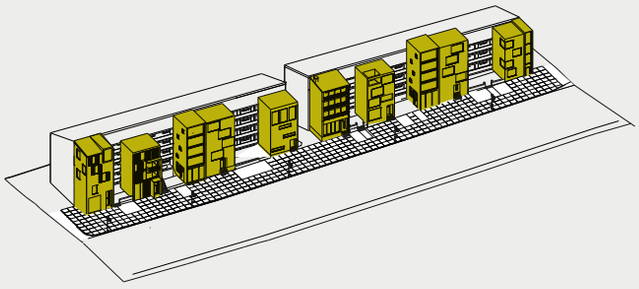

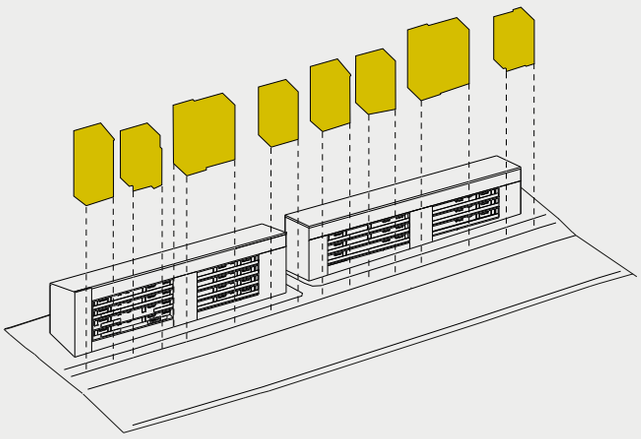

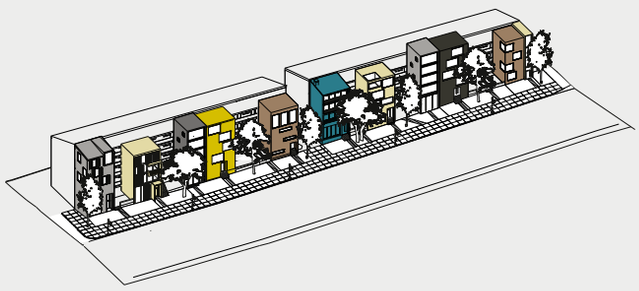

RINKEBY ALLÉ, STOCKHOLMS STAD

NORRTÄLJE HAMN, LANTMÄNNEN, NOVARE AB,
NORRTÄLJE KOMMUN

LIDKÖPINGS HAMNSTAD,
LIDKÖPINGS KOMMUN,
BYGGHERREKONSORTIET HAMNSTADEN

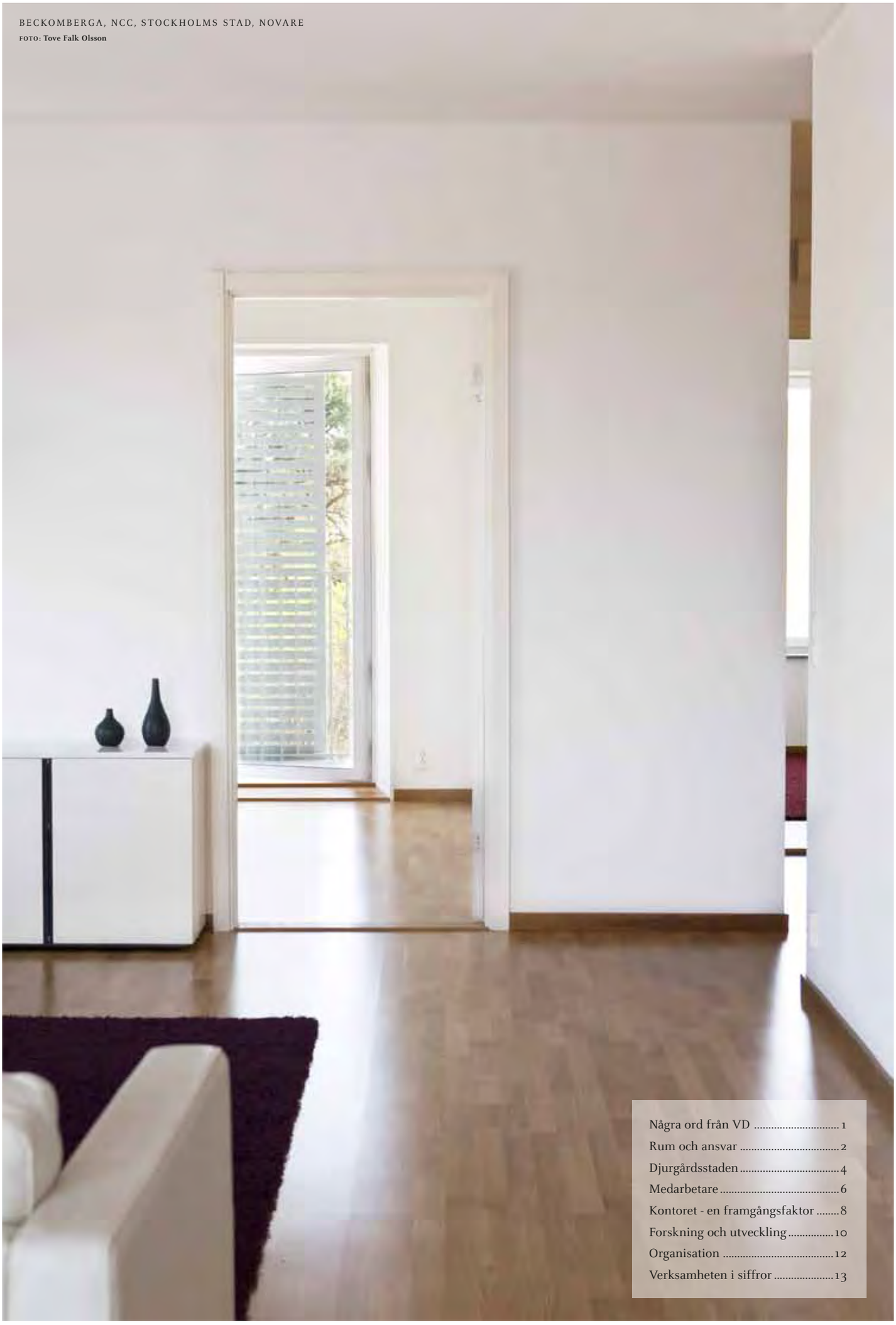

BECKOMBERGA, NCC, STOCKHOLMS STAD, NOVARE
FOTO: Tove Falk Olsson

Några ord från VD 1
Rum och ansvar 2
Djurgårdsstaden 4
Medarbetare 6
Kontoret - en framgångsfaktor 8
Forskning och utveckling 10
Organisation 12
Verksamheten i siffror 13

LEDNINGSGRUPPEN, STÅENDE FRÅN VÄNSTER: LUDMILLA LARSSON, MARIA FÄNGE, SÖREN ERIKSSON, GERD OLAUSSON
SITTANDE: STAFFAN CORP, HANS BERGSTRÖM, BENGT HELLSTRÖM.

FOTO: **Tove Falk Olsson**

POSITIVA RESULTAT GÖR ATT VI KAN SATSA PÅ MEDARBETARNA

Ett väldigt stimulerande år. Så skulle jag vilja sammanfatta 2010. Och det hade vi inte kunnat ana när vi lämnade 2009 bakom oss, med lågkonjunktur och uppsägningar. Kontoret fick genast mycket att göra. Under våren har vi deltagit i sju tävlingar, under året totalt 13. Samtidigt kom flera projekt, som legat vilande, igång. Det blev en rejäl utmaning. För att hinna med alla våra uppdrag fick vi både nyanställa och ta in konsulter. Extra roligt i sammanhanget är att vi har lyckats väldigt bra med våra rekryteringar. Det känns som ett lyft, vitaliserande för hela kontoret!

Ambitionen är att vi ska ligga i framkant när det gäller kreativitet, kvalitet och effektivitet. Gärna överträffa våra kunders förväntningar. För att lyckas med det måste Brunnberg & Forshed ständigt utvecklas. Vi lägger sju procent av vår omsättning på vidareutbildning. Med den satsningen kan vi säkerställa att vi både är konkurrenskraftiga och har engagerade medarbetare.

> ”Ambitionen är att vi ska ligga i framkant när det gäller kreativitet, kvalitet och effektivitet. Gärna överträffa våra kunders förväntningar.”

Att vi blir inbjudna till många tävlingar är ett kvitto på att vi är på rätt spår. Ett exempel på ett parallellt uppdrag där vi gick vidare 2010 är den som gäller tre byggnader i ett kvarter i den nya stadsdelen Norra Djurgårdsstaden, ett mycket spännande projekt som ska präglas av innovation och miljöanpassning. Totalt under 2011 arbetar vi med 3 000 lägenheter i olika skeden, från stadsplanering till detaljerad projektering och inredning. Räknar vi också in det som spiller över på 2012, så rör det sig om minst 5000 lägenheter. Därtill ett antal kontorsbyggen. Vi har numera en någorlunda jämn fördelning mellan bostäder, kontor och planuppdrag. Och det är glädjande!

Tävlandet är viktigt på många sätt. Inte bara för att det är inkörsporten till nya uppdrag, utan också för att det är ett utmärkt tillfälle att pröva nya idéer, vidga horisonter och tänja gränser. Det sätter vår kunskap på sin spets. Inspirerar och utvecklar oss alla.

Hos Brunnberg & Forshed finns det en lång tradition av att vilja ta ett stort samhällsansvar. Den kunskap och anda som funnits på företaget sedan starten är det många som vill lära och ta del av. Vi bestämde oss därför i fjol att satsa stort och göra en utställning om stadsbyggnadskonst. Framstående experter på området har bjudits in för att medverka med texter till utställningen Rum och ansvar. Jag tycker verkligen att vi gör en samhällstjänst som tar ett samlat grepp om ämnet och delar med oss av den här kunskapen. Vi har också lyckats med vår målsättning, att nå en stor grupp människor och att väcka debatt kring hur städerna växer. På Brunnberg & Forshed förordar vi mer kompletta områden. Helst med både bostäder, skolor, arbetsplatser och gröna gemensamhetsutrymmen.

Rum och ansvar har fått väldigt fina vitsord. Många har kommit för att titta och lyssna på de seminarier som vi ordnat i samband med utställningen i Stockholm. När året är slut kommer ytterligare åtta städer i Sverige ha visat Rum och ansvar.

Det är första gången som vi genomför en sådan här omfattande vandringsutställning. Däremot har vi sedan tidigare som kutym att göra en ordentlig, skriftlig utvärdering av våra större bostadsprojekt. Vi är helt enkelt intresserade av att veta hur våra idéer och ansträngningar för att skapa bra bostäder tagits emot av de som flyttat in. Arkitekturprofessorn Ola Nylander vid Chalmers Tekniska högskola har under flera års tid hjälpt oss med att genomföra undersökningarna på ett vetenskapligt korrekt sätt. Att publikationerna uppskattas i branschen är förstås ett extra plus.

För närvarande pågår ett omfattande arbete med organisationsutveckling på kontoret. Vi anser att ett kunskapsföretag som vårt har allt att vinna på att förbereda för successionen i ett tidigt skede.

Närmast ska affärsidé, filosofi och vision konkretiseras. Vi är väldigt överens om att det är viktigt för framtiden att fortsätta bygga vårt varumärke. Organisationsarbetet kommer att pågå ändra fram till 2014 och sjösättas del för del.

Under 2010 gjorde vi ett bättre resultat än budget. Det är av största vikt att vi fortsätter göra positiva resultat så att vi kan fullfölja satsningen på att utveckla våra medarbetare.

Tänk att året började så bra och att det bara blir bättre och bättre.

Bengt Hellström, vd

Rum och ansvar

Sju frågor om stadsbyggnadskonst

Med utställningen Rum och ansvar vill vi diskutera gestaltningen av rum i den byggda miljön och gestaltningen av det vackra och attraktiva rummet där möten mellan människor sker. Vårt fokus är samhällets utveckling utanför stadskärnorna och det låga och täta. Det är där den stora utbyggnaden av Sverige sker. Med utställningen vill vi lyfta fram en vardagsarkitektur som få diskuterar och som alltför ofta saknar den täta och låga stadens rumslighet.

Idag handlar stadsbyggnadsdiskussionen alltför ofta om att bygga högt, att bygga i en viss stil eller att bygga så billigt som möjligt. Det vi vill säga med utställningen är att det istället är stadens attraktivitet som är det avgörande. Det är till de attraktiva stadsrummen folk söker sig och det är där möten sker. Att skapa attraktiva nya rum i staden är arkitektens ansvar. Det är också den enda långsiktiga och hållbara utvecklingen. Genom att lyfta fram sju begrepp och frågeställningar vill vi, med fokus på rummet, diskutera arkitekturens betydelse för stadsbyggandet.

De sju begreppen och frågorna är:

Kontinuitet – kan man laga den trasiga förorten?

Exploatering – är lågt och tätt lika effektivt som högt och glest?

Blandning – varför är det så svårt att blanda verksamheter och bostäder?

Anpassning – är det fult att anpassa till något fint?

Hållbarhet – kan man bygga hållbart utanför städerna?

Integration – kan bebyggelsens utformning motverka segregationen?

Integritet – kan man bo urbant i eget hus?

Sju begrepp som när de samverkar positivt är **STADSBYGGNADSKONST**.

Ett lämpligt sätt att diskutera stadsbyggnadskonst är genom att lyfta fram ett antal goda exempel. I utställningen som premiärvisades på Arkitekturgalleriet i Stockholm 4-25 februari, 2011 visade vi projekt både från Brunnberg & Forshed och andra arkitektkontor. Under våren och kommande höst kommer utställningen att turnera runt i Sverige. Första anhalt efter

LOMMA

Stockholm är Alnarp i Skåne. Därefter står Växjö, Karlskrona och Göteborg på tur samt en rad intressenter som hört av sig.

Projektchef Hans Andrén vid Växjö Kommunföretag besökte utställningen i Stockholm och blev genast intresserad av att få visa den på hemmaplan.

- Jag är imponerad. Rum och ansvar är tankeväckande och bra i alla sina avseenden. Är lika spännande att ta del av för invånare i såväl små som stora städer och inte minst det vi kallar landsbygd. Ett genomgående drag hos Brunnberg & Forshed är att de har en frisk och sund relation till sina kollegor. Att de också låter kollegor på andra kontor och i samhället i övrigt få komma till tals i utställningen ger den än mer styrka.

Till utställningen hör en utställningskatalog där sju fristående skribenter tolkat frågorna. Peter Elmlund, Eva Sjölin, Torbjörn Einarsson, John Sjöström, Monica Andersson, Anders Hagson och Jenny Ström har tolkat var sitt begrepp. De medverkar då vi anser att de har specialkunskaper och dessutom «något på hjärtat» i dessa frågor.

Hur utställning och katalogen samverkar framgår av den inledande texten om kontinuitet. Författare är Peter Elmlund, ekonom och väl insatt i detta ämne genom sitt arbete på Johnssonstiftelsen. Peter Elmlund beskriver den rumsliga åtskillnaden av befolkningsgrupper som blir extra tydlig i 1960- och 70-talens förortsområde som är byggda som isolerade öar utanför stadskärnan. Detta är grunden för hur segregation uppstår. Att bygga samman och skapa kontinuerliga stadsrum är en viktig

JÄRINGE, TENSTA, STOCKHOLM, FOLKHEM
FOTO: Erik G. Svensson

LOMMA, JM

HEDVIGSHOLMEN, MARSTRAND, JM

del av lösningen av segregationen. Med ny bebyggelse på strategiskt valda platser kan dessa bebyggelseöar bindas ihop till en sammanhållen stad. Utspridda naturpartier omformas till tydliga park- och landskapsrum. Barriärer som trista trafikleder byggs om till riktiga stadsgator som förenar stadsdelarna med varandra. Den typiska förorten är på många sätt den historiska stadens motsats. Genom förorternas utformning och isolerade läge i staden finns ingen rumslig kontakt med städernas äldre delar. Förorten involveras inte i det flöde av stadsrum, vägar, kvarter och platser som den traditionella staden karakteriseras av.

Upplands Väsby, 30 kilometer norr om Stockholm, är ett samhälle präglat av 1960-talets planeringsfilosofi. Det är en kommun som består av ett antal bebyggelseöar med ensidigt innehåll. Boende på ett ställe, verksamheter på ett annat ställe och så vidare. Kommuncentrumet med affärer och service är utformat som en inomhusgata och möter resten av stadsmiljön med en baksida av lastkajer och fönsterlösa fasader. Kring centrumanläggningen finns stora parkeringsytor.

På en skiss visas hur gator och parker utformas som mötesplatser i en ny stadsbildning.

Kommuncentrumet byggs om så att baksidor blir framsidor som möter staden. Parkeringsplatserna som idag fungerar som barriärer omvandlas till torgytor eller plats för nya hus. Det nya som byggs är småskaligt. Med en låg och tät bebyggelse skapas förutsättningar för attraktiva stadsrum. Trafiken, bilarna, parkeringsbehoven blir hanterbara delar i de nya stadsdelarna.

Med den låga och täta bebyggelsen kan rummet mellan husen gestaltas. En småskalig fastighetsindelning ger en naturlig variation och möjlighet för många röster att höras.

Med artiklarna tillsammans med utställningens projekt vill vi visa exempel på stadsbyggnadskonst och hur vi kan ta ansvar för en positiv utveckling. Det är frågor som vilar på arkitektkåren. Det är ett ansvar att ta vara på de möjligheter som nu finns att laga, komplettera och läka – att bygga stad igen.

Kjell Forshed, Maria Fänge och Ola Nylander

NORRA DJURGÅRDSSTADEN, NCC

Stadsmässighet och karaktär

Norra Djurgårdsstaden ska bli en miljöstadsdel i världsklass. Förutom tiotusen energieffektiva bostäder och 30 000 energieffektiva arbetsplatser kommer det också att rymmas ett kulturcentrum i området, som ligger på östra Gärdet mellan Husarviken och Loudden. Norra Djurgårdsstaden ingår i det globala klimatprogrammet Climate Positive Development Program.

I augusti 2010 fick vi på Brunnberg & Forshed besked om att vi har gått vidare i ett parallellt uppdrag för byggherren NCC. Uppdraget gäller tre bostadshus i ett kvarter i etapp 2 i Norra Djurgårdsstaden. Projektet ligger för närvarande i planskedet och har nyligen gått ut på samråd.

Området intill Stockholms största hamn, Frihamnen är inte bara en utvidgning av innerstaden utan också en distinkt och särskiljbar del av den. I vårt arbete har vi tagit fasta på den närmaste omgivningen, som gasverkets tegelarkitektur, vattenrummet och nationalstadsparken i norr och väster. Ferdinands Bobergs tegelröda gasklockor har inspirerat oss både vad gäller val av fasadmaterial och de skulpturala och dekorativa inslagen. Just dekorativa inslag är något som ofta saknas i dagens nyproduktion. Vi vill arbeta med tegel och corténplåt i en sammanhållen färg- och materialpalett i jordskalan.

Stadsplanen syftar till variation i byggnadsvolymer och gestaltning. I vårt kvarter kan det höga lamellhuset skapa stadsmässighet mot gatorna i söder och väster, samtidigt som de sidoordnade och lägre punkthusen anpassas och öppnas upp mot andra miljöer som kajen, vattenrummet och bostadsgården.

Det höga lamellhusets gatufasad får en veckad föränderlig karaktär, byggd av vinklade balkonger av perforerad corténplåt med dekorativa inslag. Sockel- och takvåning är av ljust tegel som fortsätter till gavlarna och gårdsfasaden.

De mindre husen karaktäriseras av balkongzoner och släta tegelytor med solskärmar i nisch med två mörkare tegelnyanser, en röd och en gråbrun. Kvarteret har en inbördes variation i fasaduttryck men bildar tillsammans en ensemble med släktskap i gestaltningen.

GÅRDEN OCH TAKLANDSKAPET

Till följd av skuggning från det stora vinkelhuset i söder och väster blir bostadsgården mycket mörk, med låga solvärden även mitt på sommaren. Vårt förslag är att gården i stället för att bli en plats för umgänge och solbadande blir en verkligt grön yta, en skogsbacke, med trädstammar och markvegetation. En plats som ger spännande utblickar från bostäderna samtidigt som den omhändertar dagvattnet och bidrar till den ekologiska mångfalden. Grönskan når i många fall ända in till fasaden.

Då gården är mörk och skuggig flyttar de sociala ytorna upp på taken. Här samsas de boendes odlingslotter med möblerade trädäck och barnens gungor och sandlådor. Innanför klimatskalet och kopplat till hissarna finns små växthus, gemensamhetslokaler och teknikutrymmen. Solcellspaneler bildar klimatskydd som fribärande skärmkonstruktioner. På de lägre husen placeras större buskträd som berikar taklandskapet och blir synliga i gaturummet. Samtliga trapphus och hissar går hela vägen upp.

LÄGENHETERNA

Generösa lägenheter fulla av arkitektoniska kvalitéer kommer att vara rätt produkt för marknaden i denna attraktiva stadsdel. Lägenheterna blir genomgående eller med läge över hörn vilket ger förutsättningar för utvädring och ventilation.

Alla lägenheter har vackra rumsproportioner. Rum i fil med rundgång skapar generositet och möjlighet till fria rörelsemönster och långa genomblickar. De kan i vissa fall påminna om de lägenheter som ligger i närområdet Östermalm, så kallade våningar. Sambandet ute-inne är speciellt viktigt, balkongerna bildar gröna zoner som också ger ett spännande tillskott till fasaderna. Många bostäder får odlingslådor på sina terasser eller balkonger. Fönstren är relativt stora och går konsekvent ner till golv.

HÅLLBAR INNOVATION

NCC har tidigare visat att de kan bygga god bostadsarkitektur med passivhusteknik. Det finns några saker som man behöver vara särskilt noggrann med när man ritar ett passivhus om man vill uppnå en hög arkitektonisk nivå.

Begränsningen av fönsterytorna ska noggrant avvägas både interiört och i fasad. Färre och större fönster ger en bättre energibalans. Fördelen är att man slipper radiatorer och kan arbeta med fönster ner till golv. Skjutbara jalusier ger inte bara ett intressant fasaduttryck utan löser samtidigt problemet med övervärme under sommarhalvåret, en av de saker som man måste ta hänsyn till. Stora öppningar i teglet för fönster och skärm ger ett generöst uttryck i fasad. Tjocka ytterväggar kan vara en kvalité om man arbetar med vinklade fönstersmygar, ett klassiskt sätt att föra in ljuset i rummet.

Balkongerna är orienterade främst åt söder och väster, det vill säga i många lägen ut mot gatan. Detta har gjort att vi inte vill arbeta med fribärande balkonger på pelare. Infästningen sker i stället med en mycket effektiv köldbryggebrytare.

Vi föreslår att varje lägenhet har ett eget FTX-aggregat. Dels av pedagogiska skäl genom att man kommer närmare den viktiga tekniken, dels att det blir lättare för de boende att justera sitt eget inomhusklimat.

För egenproduktion av el används lutade solceller på taken. För uppvärmning av tappvarmvatten nyttjas kombinerade solfångar- och solcellspaneler.

Grundvolymerna för själva passivhusens klimatskal är enkelt utformade. Hörnhusets mer komplexa gestaltning ligger i ett yttre skal, i balkongzonen. Det hela ska vara hållbart, men innovativt, inspirerande och vackert i världsklass och ändå hålla sig inom rimliga ekonomiska ramar.

Andreas Svensson
Arkitekt MSA

Birgitta Gelhaar
Arkitekt SAR/MSA

Björn Dahlberg
Arkitekt SAR/MSA

Ingemar Ed
Arkitekt MSA

Lars Jonsson
Arkitekt SAR/MSA

Mårten Danielsson
Arkitekt MSA, Webbmaster

Ulrica Pärsdotter
Arkitekt SAR/MSA

Reija Toivio
Arkitekt SAR/MSA, SAFA

Bo Nilsson
Byggnadsingenjör

Inger Lundmark
Redovisningsansvarig,
löneadministratör

Angela Covacú
Arkitekt SAR

Johnny Haglöf
Byggnadsingenjör

Marit Holm
Byggnadsingenjör

Ann Gustafsson
Ekonomiassistent

Branko Vukmirovic
Arkitekt MSA

Ingrid Moberg
Arkitekt SAR

Lena Högberg
Inredare

Johan Brogren
Arkitekt MSA

Olle Bäckström
Arkitekt MSA

Gustav Cyrén
Arkitekt MSA

Bjørn Holm
Arkitekt SAR/MSA

Catherina Lissner
Arkitekt SAR/MSA
Dipl. Ing. Architekt

Christina Bodin Danielsson
Arkitekt SAR/MSA
Teknologie doktor Office Design

Ludmilla Larsson
Arkitekt MSA

Rikard Hedin
Arkitekt MSA

Olga Allpere Stintzing
Arkitekt SAR/MSA

Anna-Kersti Palm
Arkitekt SAR/MSA

Ulrica Hambeck
Arkitekt SAR/MSA

Joacim Brunnberg
Vaktmästare, Rockstar

Emmie Carlsson
Arkitekt MSA

Maria Fänge
Arkitekt MSA

Roger Westman
IT-ansvarig

Johanna Gill
Arkitekt SAR/MSA

Emelie Smedberg
Arkitekt MSA

Fredrik Liljeström
Byggnadsingenjör

Ann-Christin Ohlander
Arkitekt SAR/MSA

Johanna Hallgren
Arkitekt SAR/MSA

Marianne Ocklind
Arkitekt SAR/MSA

Staffan Corp
Arkitekt SAR/MSA

Ronnie Forsberg
Arkitekt SAR/MSA

Annika Jönsson
Arkitekt SAR

Gerd Olausson
Ekonomichef,
personalansvarig

Jonas Claeson
Arkitekt SAR/MSA

Louise Rangmark
Arkitekt

Marianne Jonsson
Byggnadsingenjör

Stefan Larsson Brink
Byggnadsingenjör

Charlotta Turesson
Arkitekt SAR/MSA

Pär-Olof Olofsson
Arkitekt SAR/MSA

Hans Bergström
Arkitekt SAR/MSA

Niclas Annerstedt
Byggnadsingenjör

Kjell Forshed
Arkitekt SAR/MSA

Jennie Nilsson
Arkitekt MSA

Mats Marnell
Arkitekt SAR/MSA

Alessandro M. Lucca
Arkitekt

Bengt Hellström
VD
Arkitekt SAR/MSA

Anna-Paula Andersson
Arkitekt SAR/MSA

Harri Lindqvist
Arkitekt SAR/MSA

Morgan Johansson
Byggnadsingenjör

Martin Bergman
Arkitekt SAR/MSA

Emma Håkansson
Arkitekt

Åsa Karlsson
Receptionist

Åsa Sjöstrand
Arkitekt SAR/MSA

Håkan Brunnberg
Arkitekt SAR/MSA

Ximena Horjales
Arkitekt SAR/MSA

Lars Bergh
Arkitekt MSA/KKH

Monica Ståhlbrand
Arkitekt SAR/MSA

Monica Stone
Arkitekt SIR/MSA

Susanna Uhlin
Arkitekt SAR/MSA

Sören Eriksson
Arkitekt SAR/MSA

FOTO: Ester Sorri

Kontorsmiljön påverkar såväl medarbetarnas hälsa som arbetstillfredsställelse och deras syn på företaget. Ett vackert och trivsamt kontor är en framgångsfaktor. Det mellanstora kontorslandskapet som är den i särklass vanligaste kontorstypen i Sverige får sämst betyg i alla kategorier. Dessa slutsatser drar arkitekten Christina Bodin Danielsson i sin färska avhandling ”THE OFFICE – An Explorative Study. Architectural Design´s Impact on Health, Job Satisfaction and Well-being” vid Arkitekturskolan på Kungliga Tekniska Högskolan, KTH. Till vardags arbetar Christina på Brunnberg & Forshed.

KONTORET
– ett verktyg för ett hållbart arbetsliv

Doktorsavhandlingen, som försvarades offentligt i september förra året, har fått stor uppmärksamhet både i Sverige och utomlands. Christina slår nämligen fast att

QMED, UPPSALA, JM
FOTO: Sten Jansin

den estetiska dimensionen av ett kontor är viktigare för de anställdas välbefinnande och organisationens framgång än vad man tidigare har trott. Eftersom kontorets utformning är av högsta vikt för en organisations långsiktiga konkurrenskraft, med andra ord en strategisk fråga, bör frågorna kring en kontorsflytt lyftas till ledningsnivå, enligt Christina.

Avhandlingen bygger på en empirisk studie med 491 kontorsanställda från 26 större företag. Deltagarna i studien arbetade i någon av de sju kontorstyper som har identifierats av Christina i dagens kontorsarkitektur: 1. cellkontor (eget rum), 2. delat rum (2-3 personer per rum), 3. litet kontorslandskap (4-9 personer per rum), 4. mellanstort kontorslandskap, även kallat storrum (10-24 personer per rum) och 5. stort kontorslandskap (mer än 24 personer per rum) samt de mer flexibla och moderna kontorstyperna: 6. flexkontor (ingen egen arbetsplats, god tillgång på ”back-up rum”) och 7. kombikontor (teambaserat arbete, god tillgång på ”back-up rum”).

Både kvalitativ och kvantitativ metod användes i avhandlingsarbetet, som totalt omfattar fem vetenskapliga artiklar.

KONTORSMILJÖN EN FRAMGÅNGSFAKTOR

Den första kvalitativa studien visar att medarbetarens upplevelse av arkitektonisk kvalité på den egna arbetsplatsen vare sig bestäms av kontorstyp eller av storleken på kontoret. Det som påverkar den anställdes upplevelse är i stället kvalitén i planlösningen liksom materialval och graden av arkitektonisk detaljering i gestaltningen.

Av den andra kvalitativa studien framgår att de anställdas positiva upplevelser till sitt kontor oftast är kopplade till den estetiska dimensionen av arkitekturen. De negativa upplevelserna tenderar att höra ihop med funktionaliteten. De som har positiva estetiska upplevelser talar mer väl om både arbetsplats och företag.

INSPECTA HUVUDKONTOR, STOCKHOLM, INSPECTA
FOTO: Sten Jansin

SKANDIA HUVUDKONTOR, STOCKHOLM, SKANSKA
FOTO: Åke Eson Lindman

Av de kvantitativa forskningsresultaten framgår att kontorstypen i sig har en påverkan på trivsel med arbetsmiljön, samt hälsa och välbefinnande liksom arbetstillfredsställelse bland anställda. I den statistiska analysen togs det hänsyn till bakgrundsfaktorer såsom ålder, kön, befattning och branschtillhörighet för att kunna se på kontorstypens inverkan isolerat.

Resultatet visade på signifikanta skillnader mellan olika kontorstyper. De som arbetar i cellkontor är mest nöjda med sin fysiska arbetsmiljö, därefter kommer de i flexkontor. I cellkontor är man dock missnöjd med arkitekturens stöd för social verksamhet på kontoret, vilket medarbetarna i flexkontor är mycket nöjda med. Störst missnöje med arbetsmiljön har de som arbetar i mellanstora kontorslandskap. Studien visar att trivseln påverkas av kontorstypens arkitektoniska och funktionella karaktärsdrag.

Anställda i cellkontor och flexkontor visar sig även må bäst - två kontorstyper som kan tyckas stå i direkt motsatt förhållande till varandra. Men båda kontorstyperna förenas av att de ger individen god möjlighet att utöva så kallad egen kontroll, något som de traditionella kontorslandskapen däremot inte möjliggör. Högst arbetstillfredsställelse visar det sig att de som jobbar i flexkontor och i delat rum (2-3 personer per rum) känner, medan de i mellanstort kontorslandskap och kombikontor är mest missnöjda med jobbet.

PRAKTISK TILLÄMPNING

Målet för Brunnberg & Forshed är att använda Christinas egen forskning och annan forskning när en organisations- och medarbetarstödjande arkitektur efterfrågas. Kontorsmiljön är ett strategiskt verktyg för att skapa mervärde för såväl organisationer som anställda. Det övergripande målet är att skapa miljöer som agerar i samklang med individ och organisation – detta inbegriper en trivsam och funktionell arkitektur. Arkitekturen är ett medel för att uppnå en större trivsel, bättre hälsa och arbetstillfredsställelse bland medarbetarna. Samtidigt är det ett sätt att öka såväl kunskapsöverföring som sammanhållning inom en organisation. Utöver dessa viktiga faktorer är arkitekturen även en fråga om företagskultur och identitet – såväl den interna som den externa.

Insikten om arkitekturens betydelse i ett organisatoriskt sammanhang gör att Brunnberg & Forshed betraktar kontorsmiljöer och kontorsbyggnader som en strategisk ledningsfråga och inte som en fastighets- eller facility managementfråga, vilket ofta är fallet idag. Samhall – Stockholm Region och Arlanda Express är exempel på två kontorsprojekt där Christinas specialistkompetens tillämpas.

QMED, UPPSALA, JM
FOTO: Sten Jansin

Forskning & utveckling

Forskning och utveckling är ett signum för Brunnberg & Forshed. Genom att vi hela tiden tillägnar oss ny kunskap, låter oss inspireras och provar nya idéer skapar vi bästa möjliga förutsättningar för att uppnå den kvalitet, kreativitet och lyskraft som vi eftersträvar i våra uppdrag. Med vår gedigna satsning på vidareutbildning kan vi attrahera duktiga personer och erbjuda våra medarbetare en miljö att utvecklas i.

Det säger Hans Bergström som leder FoU-arbetet på kontoret.

Sedan flera år samarbetar vi med professorn och arkitekten Ola Nylander på Chalmers tekniska högskola. Bland annat hjälper Ola till med att kvalitetssäkra och dokumentera våra FoU-projekt. Han deltar också aktivt i vår utbildningsverksamhet, i allt från att arrangera de populära lunchföreläsningarna en gång i månaden till att leda större FoU-projekt.

RUM OCH ANSVAR

Den stora satsningen 2010 har varit vandringsutställningen Rum och ansvar och publikationen med samma namn, där utomstående arkitekter och skribenter inbjudits att medverka. En mindre grupp på kontoret har varit engagerade i arbetet tillsammans med Ola Nylander (läs mer på sidan 2). Syftet har varit dels att väcka debatt kring det aktuella ämnet stadsbyggnadskonst, dels att lära oss mer. Vid tre tillfällen har vi ordnat seminarier kring utställningen här på kontoret.

KOMPETENSUTVECKLING

De utbildningsloggar som varje medarbetare får fylla i vid de årliga utvecklingssamtalen ligger till grund för hur FoU-verksamheten utformas. En kurs om energieffektiva hus var ett önskemål som återkom hos flera, och som vi kunde tillgodose under fjolåret.

Brunnberg & Forshed uppmuntrar till alla former av lustfyllt lärande. Arkitektforum är en studieform där vem som helst kan ta initiativet till att bilda en grupp för att fördjupa sig i något ämne. De olika grupperna har möjlighet att bjuda in föreläsare, ordna seminarier och åka på studieresor. Vid behov kan Ola Nylander stötta i arbetet.

Det senaste året har Stadsrumsgruppen haft ett antal möten för att studera betydelsen av olika stadsmönster. Bostadsgruppen har ordnat sex seminarier med särskilda teman, till exempel ”Schweiziska bostadsprojekt” och ”Hur flexibilitet i bostäder kan uppnås”. Vid en studieresa till Göteborg granskades ett antal olika bostadsprojekt. Gruppen World Academy har bjudit in till ett flertal föreläsningar, bland annat för att lära sig mer om designproblematik för extrema förhållanden, exempelvis i kåkstäder. Kontorsgruppen har med hjälp av studiebesök, föreläsningar och seminarier fokuserat på hur man skapar det bästa kontoret, såväl ur ett ekonomiskt perspektiv som ur ett hållbarhets- och arbetsmiljöperspektiv. Gruppen leds av Christina Bodin Danielsson som nyligen doktorerat i ämnet och nu skriver en bok på samma tema (läs mer på föregående uppslag).

URBAN ACADEMY I KENYA

Sedan 2008 har kontoret varit engagerat i att bygga skolan Urban Academy för hållbar stadsplanering, arkitektur och industridesign i Kisumu i Kenya. I december åkte Reija Toivo och Ludmilla Larsson, på uppdrag av Sveriges Exportråd, till Kisumu för att genomföra en utbildning i hållbar stadsplanering. För närvarande håller Chalmers och Sveriges Exportråd på att hitta formen för hur skolan ska drivas vidare på lång sikt. Intresse finns för att öppna liknande verksamheter på flera platser i världen.

Vart och vartannat år ordnar vi en längre studieresa för samtliga medarbetare. 2010 bar det av till Schweiz för att fördjupa oss i hur man bygger energieffektiva hus. För att få ut så mycket som möjligt av dagarna ordnade vi seminarer i ämnet såväl före avresa som efter hemkomst.

Ett av årets kortare studiebesök ägde rum i Beckomberga, Bromma där kontoret har ritat passivhus för NCC. Hela projektet har tidigare dokumenterats och skriften finns till försäljning på Svensk Byggtjänst.

En gång i månaden kommer en person som är expert på CAD till kontoret för att gå igenom programmets olika verktyg. Personen i fråga finns sedan tillgänglig för frågor. Numera kartlägger vi regelbundet medarbetarnas kunskaper i CAD, så att utbildningen blir mer skräddarsydd. På förfrågan har vi också hållit kortare utbildningar inom bildområdet.

Vi ligger i framkant när det gäller BIM-projektering. För att säkerställa kompetensen hos medarbetarna erbjuder vi kontinuerligt vidareutbildning i BIM.

STUDIERESA, SCHWEIZ

KISUMU

KISUMU

KABONDO

KABONDO

STUDIERESA, SCHWEIZ

SKOLA FÖR FÖRÄLDRALÖSA BARN I KENYA.

Sedan 2001 stödjer kontoret ett projekt för föräldralösa barn i Kabondo i Kenya. En anställd vid skolan vittnade då om att föräldralösa barn i hans hemby ökade i antal på grund av AIDS. Framtiden för dessa barn utan skolgång var mycket mörk. En ideell förening bildades av stockholmslärarinnan Christine Svensson och senare, när skolan bildades, fick den hennes namn, St Christine School.

Björn Dahlberg, arkitekt hos Brunnberg & Forshed, ritade skolan och 2004 påbörjades bygget för förskoleklassen och årskurserna 1-8. Med hjälp av byns lokala byggare lades grunden till de två första klassrummen. Projektet skred vidare. Man samlade pengar och fick kontakt med givmilda donatorer och på sju år har det vuxit med ett klassrum per år, kök samt flera mindre hus för olika ändamål. En styrka har varit att alla i föreningen arbetar ideellt och alla insamlade medel går direkt till skolan. Brunnar har borrats och elektricitet har dragits in. En rad sidoprojekt har startats bland annat för änkor och ensamstående mödrar som får vuxenutbildning i skolan och utbildning i sömnad. Man har också startat en getbank och en kycklingbank för de mest behövande.

Bra standard och goda studieresultat

Bygget utförs i bästa lokala standard, med stengrund, gjutna golv, putsade tegelväggar, fönster med stålgaller, trädörrar, tak av korrugerad plåt och rinnande vatten och elektricitet. Lokal arbetskraft och lokalt material utnyttjas för att de satsade pengarna ska komma byn till största nytta.

Lärare och övrig personal är anställda av föreningen. Undervisningen sker på engelska och barnens studieresultat är mycket goda. I de lokala testerna hamnar skolans elever högst upp. En del av framgången är att barnen får skolmåltider men troligen sporras de också av uppmärksamheten av alla besök från Sverige.

Framtiden

Skolan har för närvarande cirka 300 barn och 10 lärare. Man kommer att behöva bygga ytterligare 2-4 klassrum och år 2013 ska projektet överlämnas till en lokal stiftelse.

För närvarande byggs en liten administrationsbyggnad med rektorsexpedition och lärarrum. Även här kommer Brunnberg & Forshed att bidra med arkitektarbete och med ekonomiska bidrag.

Organisation

SJÖVIKSHÖJDEN, STOCKHOLM, JM
FOTO: Robin Hayes

Brunnberg & Forshed leds av en styrelse med extern ordförande. För styrningen av den operativa verksamheten finns en ledningsgrupp bestående av de sex delägarna samt ekonomichefen. Samtliga delägare är aktiva i projekten och har även rollen som uppdragsansvariga. De flesta projekten leds dock av någon av de tio uppdragsansvariga som finns i företaget. De stöds av en stor grupp handläggare.

KONTORET HAR 70 ANSTÄLLDA INOM NEDANSTÅENDE DISCIPLINER

Arkitekter
Inredningsarkitekter
Byggnadsingenjörer
Ekonomi, IT och Administration

VI HAR OCKSÅ FÖLJANDE SPECIALKOMPETENSER

Detaljplaner
Anna Paula Andersson, planarkitekt SAR/MSA
Projekteringsledning
Olle Bäckström, arkitekt MSA, certifierad kvalitetsansvarig enligt PBL
Sakkunnig tillgänglighet
Ann-Christine Ohlander, arkitekt SAR/MSA, Anna-Kersti Palm, arkitekt SAR/MSA
Birgitta Gelhaar, arkitekt SAR/MSA
Kontorsutformning, hälsa, miljö och arbetstillfredsställelse
Christina Bodin Danielsson, arkitekt SAR/MSA, teknologie doktor office design
Bild & Grafik
Mårten Danielsson, webbmaster, arkitekt MSA
Data & IT
Roger Westman

Styrelsen
Mats-Olof Ljungquist, ordförande och extern styrelseledamot
Bengt Hellström, vd, delägare
Hans Bergström, delägare
Sören Eriksson, delägare
Maria Fänge, delägare
Ludmilla Larsson, delägare
Staffan Corp, delägare
Ronnie Forsberg, personalrepresentant
Reija Toivio, personalrepresentant
Gerd Olausson, sekreterare

Vd Bengt Hellström
Ekonomichef Gerd Olausson

Delägare

Hans Bergström	arkitekt SAR/MSA
Sören Erikssson	arkitekt SAR/MSA
Maria Fänge	arkitekt MSA
Bengt Hellström	arkitekt SAR/MSA
Ludmilla Larsson	arkitekt MSA
Staffan Corp,	arkitekt SAR/MSA

Revisor
Carl Niring, Lindberg Grant Thornton

RESULTATRÄKNING

	2010	2009
Rörelsens intäkter		
Nettoomsättning	66 421 699	58 710 758
Övriga rörelseintäkter	71 082	28 357
Summa intäkter	**66 492 781**	**58 739 115**
Rörelsens kostnader		
Övriga externa kostnader	-9 288 835	-8 533 691
Personalkostnader	-49 045 827	-44 396 577
Avskrivning av materiella anläggningstillgångar	-1 054 170	-997 869
Summa rörelsens kostnader	**-59 388 831**	**-53 928 137**
Rörelseresultat	**7 103 950**	**4 810 978**
Resultat från finansiella investeringar		
Ränteintäkter	**43 421**	**65 681**
Räntekostnader och liknande resultatposter	-2 725	-64 929
Summa resultat från finansiella investeringar	**40 696**	**752**
Resultat efter finansiella poster	**7 144 646**	**4 811 730**
Skatt på årets resultat	-1 997 891	-1 382 319
Årets resultat	**5 146 755**	**3 429 411**

NYCKELTAL

	2010	2009	2008	2007	2006
Omsättning, tkr	**66 493**	58 739	70 000	67 877	62 967
Rörelseresultat, tkr	**7 104**	4 811	9 546	10 707	8 742
Rörelsemarginal, %	**11**	8	14	16	14
Nettomarginal, %	**11**	8	14	16	14
Balansomslutning, tkr	**27 091**	24 989	30 370	31 806	27 646
Aktiekapital, tkr	**500**	500	500	500	500
Antal aktier, st	**5 000**	5 000	5 000	5 000	5 000
Eget kapital, tkr	**13 668**	11 521	15 395	18 185	14 245
Avkastning eget kapital, %	**52**	42	62	59	62
Avkastning totalt kapital, %	**26**	19	31	34	32
Soliditet, %	**50**	46	51	57	52
Kassalikviditet, %	**261**	239	251	297	258

BALANSRÄKNING

	10-12-31	09-12-31
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
Materiella anläggningstillgångar		
Inventarier	1 799 789	2 077 385
Finansiella anläggningstillgångar		
Andel i bostadsrättsförening	27 000	27 000
Summa anläggningstillgångar	**1 826 789**	**2 104 385**
Omsättningstillgångar		
Kortfristiga fordringar		
Upparbetade men ej fakturerade intäkter	5 803 893	4 703 989
Kundfordringar	9 809 400	6 904 113
Övriga kortfristiga fordringar	311 655	208 355
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 006 256	1 057 891
Summa kortfristiga fordringar	**16 931 204**	**12 874 348**
Kassa och bank	**8 332 518**	**10 010 136**
Summa omsättningstillgångar	**25 263 722**	**22 884 484**
SUMMA TILLGÅNGAR	**27 090 511**	**24 988 869**
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital		
Aktiekapital (5 000 aktier)	500 000	500 000
Bundna reserver	1 961 662	2 381 919
Fria reserver	6 059 126	5 209 458
Årets resultat	5 146 755	3 429 411
Summa eget kapital	**13 677 543**	**11 520 788**
Avsättningar		
Avsättning för skatter	3 754 549	3 904 519
Kortfristiga skulder		
Förskott från kunder	1 813 941	2 036 625
Leverantörsskulder	1 406 058	1 575 599
Övriga kortfristiga skulder	2 601 450	2 109 939
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	3 846 970	3 841 399
Summa kortfristiga skulder	**9 668 419**	**9 563 562**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	**27 090 511**	**24 988 869**
Ställda säkerheter	0	0
Ansvarsförbindelser	0	0

NETTOOMSÄTTNING VARAV RÖRELSERESULTAT

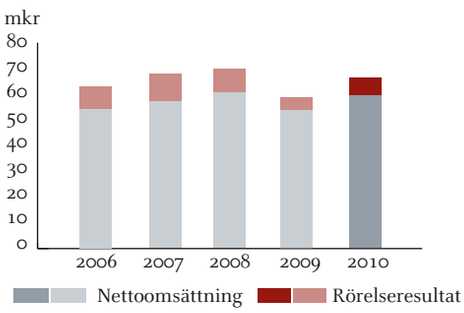

SOLIDITET

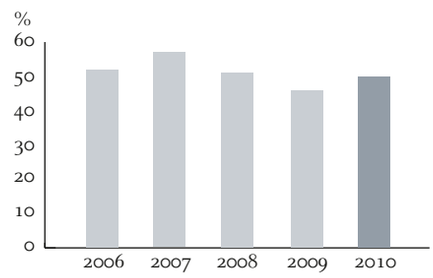

BALINGSNÄS, SMÅA
FOTO: **Tove Falk Olsson**

Kungsholms Strand 135 | 112 48 Stockholm | Tel +46 (8) 617 61 00 | Fax +46 (8) 617 61 01 | e-post info@brunnbergoforshed.se